

RECENZIJOS

Nauja knyga apie Lietuvos stačiatikius

2003 m. pasirodžiusi Andriaus Marcinkevičiaus ir Sauliaus Kaubrio knyga „Lietuvos Stačiatikių Bažnyčia 1918–1939 m.“ (Vilnius: Vaga, 280 p.) yra skirta, kaip rodo jos pavadinimas, Stačiatikių Bažnyčios tarpukario istorijai. Iki šiol su šia tema susijusiais klausimais rašė vyskupas Petras Būčys MIC (jo straipsnis pasirodė 1936 m.¹ ir turėjo didelę įtaką lietuvių istoriografijai, statistikos duomenimis ilgai naudojosi tiek Lietuvos, tiek išeivijos istorikai) ir šios recenzijos autorė 2001 m. išleistame straipsnyje ir 2003 m. – knygoje².

Iš pirmo žvilgsnio A. Marcinkevičiaus ir S. Kaubrio knyga atrodo solidus tyrimas: veikalas gana storas, jame pateikiama šimtai nuorodų į tarpukario periodiką bei archyvų fondus. Pristatydamas knygą Rusų kultūros centre doc. S. Kaubrys įvardijo save kaip „projekto vadovą“, o jaunas jo kolega A. Marcinkevičius – kaip nuo 1998 m. rinkęs medžiagą šia tema savo magistro darbui.

A. Marcinkevičius pasirinko iš tiesų įdomią, aktualią ir mažai tyrinėtą temą. Lietuvos archyvuose, rankraštynuose gausu šaltinių apie stačiatikius bei jų Bažnyčią. Darbštus magistras peržiūrėjo gausybę fondų ir surinko labai daug medžiagos, kuri išvydo dienos šviesą knygoje. Tai bene precedento neturintis atvejis, kai magistro, nepaskelbusio nei vieno straipsnio mokslo leidiniuose, darbas išspausdinamas atskira knyga, t. y. mokslinė biografija pradeda monografija. Tai, matyt, yra šio darbo vadovo, o dabar ir bendraautorius doc. S. Kaubrio nuopelnas. Pastarasis irgi savotiškai debiutuoja: iki šiol Bažnyčių istorijos klausimais nebuvo rašęs. Tad įdomu paanalizuoti, kokia yra abiejų autorių kompetencija, ar jie pateikia skaitytojui brandų tyrimą.

Knygą sudaro 6 skyriai, kuriuose apžvelgiama Stačiatikių Bažnyčios istorija XIII–XIX a. Aptariama 1918–1939 m. stačiatikių vyskupijos teisinė padėtis, stačiatikių bendruomenės situacija, parapijų materialinė būklė, dvasininkų ugdymas ir stačiatikių draugijų veikla. Tai gi aprėpiama svarbiausia Stačiatikių Bažnyčios

¹ P. Būčys, Rusai stačiatikiai ir sentikiai Lietuvoje, *Athenaeum*, 1936, t. VII, sąs. 1, p. 65–136. Straipsnis tais pačiais metais buvo atspausdintas atskira knygele, 1973 m. dar kartą – *LKMA suvažiavimo darbuose*.

² R. Laukaitytė, Lietuvos Stačiatikių Bažnyčia 1918–1940 m.: kova dėl cerkvių, *Lituanistica*, 2001, Nr. 2, p. 15–53; R. Laukaitytė, *Stačiatikių Bažnyčia Lietuvoje XX amžiuje*. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 317 p.

veiklos Lietuvoje problematika. Knyga iliustruojama nuotraukomis, net palyginti negausūs duomenys pateikti lentelėse, diagramose, apskaičiuoti įvairūs procentai.

Knyga labai informatyvi, bet vargu ar galima ją pavadinti istorijos tyrimu. Jos žanrą tiksliausiai, atrodo, apibūdintų žodis „konspektas“. Mat autoriai tiesiog tematiškai ir chronologiškai išdėstė visą apie stačiatikius surastą medžiagą, statistikos duomenis dar apdorodami skaičiuokliu. Epizodinis įvykių, dalykų aprašymas nutrūksta būtent toje vietoje, kur baigiasi turimo šaltinio informacija (pvz., net metropolito Eleuterijaus biografija – išvykimu į Vilnių 1939 m., p. 188). Recenzuoti tokį tekstą sunkoka: tarp gausybės išrašų iš šaltinių beveik nėra apibendrinančių sakinių.

Sunku patikėti, bet tai, ką perskaitė apie stačiatikius knygoje, dienraščiuose, populiarioje periodikoje bei archyvų fonduose, autoriai priėmė už gryną pinigą ir pateikė skaitytojui be jokio kritiškesnio vertinimo. Taip dar kartą kartojamos istoriografijos klaidos, nurašant šaltinius problematika apčiuopiama, bet netyrinėjama.

Nekritiškas požiūris į istoriografiją bei šaltinius ypač akivaizdus aprašant XIX a. istoriją. Stačiatikių Bažnyčios ir cerkvių istorija pateikiama remiantis kai kurių lietuvių istorikų paskelbtais duomenimis, tarpukario periodika, kraštotyrininkų darbais. Specialiai šio laikotarpio Bažnyčios istorijos niekas neanalizavo, tad lietuvių literatūroje gausu tendencingų teiginių, faktinių klaidų. Tarpukariu vyko ginčai dėl cerkvių nuosavybės, todėl lietuvių periodikoje galima rasti gausybę „įrodymų“ apie nepagrįstas stačiatikių pretenzijas į cerkves, žemę ir kitą turtą. Nemažai tų „įrodymų“ figūruoja ir recenzuojamoje knygoje. Autoriai visiškai nepasidomėjo cerkvių archyvinėmis bylomis ir gausia rusų periodine spauda, istoriografija, nors tai neabejotinai būtų paskatinę juos susimąstyti, patikrinti turimus duomenis, kitaip tariant – analizuoti. Pavyzdžiui, perskaitę vien Michailo Paškevičiaus knygėlę „Князь Богдан Матвеевич Огинский, защитник православия в первые времена унии“ (Вильна, 1903), jie nebūtų taip lengvai priskyre jo pastatytas Kruonio bei Vievio cerkves unitams (p. 29, 136; be kito ko, unitų niekuomet nebūta ir Surdegyje, kaip tvirtinama p. 136).

Tiesmukai atspindėdami XX a. pirmosios pusės vertinimus (visuomenės, valdžios) autoriai suformulavo klaidingas išvadas apie Stačiatikių Bažnyčios Lietuvoje teisinį statusą. Jų įsitikinimu, „iki 1923 m. Bažnyčios organai dirbo pusiau nelegaliai“ (p. 68–69), „paradoksalu, bet šventikai, sugrįžę į savo parapijas [po Pirmojo Pasaulinio karo], iš tiesų veikė neatsiklausdami Lietuvos valdžios įstaigų leidimo, naudojami cerkvėmis, laikė mišias ir organizavo parapijų tarybas“ (p. 62), „1918–1920 m. stačiatikių parapijos dažniausiai buvo atkuriamos nelegaliai, vengiant jų registracijos Lietuvos valdžios įstaigose“, išskyrus 10 įregistruotųjų, kitos parapijos iki 1937 m. veikė nelegaliai (p. 232–233, išvados). Gaila, autoriai niekur nerašo, kas gi įvyko 1937 m., kaip stačiatikių parapijos buvo legalizuotos. Mat kokios nors parapijų (visų religijų, ne tik stačiatikių) „legalizavimo“ procedūros Lietuvoje tarpukariu nebuvo, ją įvedė tik sovietų valdžia. Parapijos iki 1919 m. rudens apskritai nebuvo registruojamos ir neprivalėjo prašyti valdžios leidimo savo pamaldoms, nebent kilus konfliktui dėl maldos namų priklausomybės. Tiesa, Tikybų departamentas įregistravo tik 10 stačiatikių parapijų ir tik dešimčiai klebonų buvo mokamos algos, tačiau tai neįrodo, kad likusios parapi-

jos veikė nelegaliai. Juk tautininkų valdžia atsisakė pripažinti ir kai kurias Katalikų Bažnyčios institucijas, pvz., Telšių ir Vilkaviškio seminarijų personalui ilgai nemokėjo algų. Tačiau nepanašu, kad šios seminarijos buvo įsteigtos pogrindyje ir veikė nelegaliai.

Panašiai traktuojamas Lietuvos arkivyskupo, vėliau metropolito, Eleuterijaus statusas (autorai jį vadina Eleferijumi, – gal norėta rašyti vardo originalo formą, tačiau pats metropolitas pasirašinėjo Eleferijumi; graikiški asmenvardžiai bei vietovardžiai sulietuvinant paprastai lotynizuojami, pvz., Atenagoras, bet ne Afinağoras, Atėnai, bet ne Afinai). Autoriai tvirtina, kad iki 1923 m. jis nebuvo įsileidžiamas į Lietuvą, kad gyvenant Vilniuje jo „valdžia Lietuvoje faktiškai neturėjo juridinės galios“ (p. 59). Tačiau įdėmesnis skaitytojas knygoje ras 1920 m. gegužės mėn. nuotrauką, kurioje vyskupas Eleuterijus – Steigiamojo Seimo Kaune garbės svečias. Įdomu, kaip autoriai galėtų ją pakomentuoti, neprieštaraudami savo išvadoms. Iš tiesų 1918–1923 m. Lietuvos valdžia stačiatikių vyskupijos reikalus dalykiškai tvarkė su vyskupo Eleuterijaus įgaliojimus turėjusiais šventikais ir visai nebandė kurti kokios nors alternatyvios šios Bažnyčios valdymo Lietuvoje struktūros. 1923 m. teisinė situacija nepasikeitė: vyriausybės tais metais paskelbtose „Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios santykiams su Lietuvos vyriausybe normuoti laikinosiose taisyklėse“ apie vyskupo „juridinę galią“ nieko nerašoma.

Ypač šiurkšti klaida – tvirtinimas, kad „1928 m. Maskvos metropolitas Sergijus pripažino Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios autonomiją“ (p. 47, 232). Tokio statuso Lietuvos stačiatikių vyskupija niekuomet neturėjo, ji buvo ir yra viena Rusų Stačiatikių Bažnyčios vyskupija. Dokumente, kurį 1928 m. lapkritį metropolitas Eleuterijus gavo iš Maskvos, nėra net žodžio „autonomija“³ (beje, tuo metu Patriarchiją valdė ne Maskvos metropolitas Sergijus Nižgorodskis, kaip rašoma knygoje (p. 47, 188), bet Nižnij Novgorodo metropolitas Sergijus Stragorodskis). Tiesa, dėl politinių aplinkybių – ribotų Patriarchijos galimybių bolševikų režimo sąlygomis tiesiogiai valdyti užsienio vyskupijas – Lietuvos vyskupija tvarkėsi savarankiškai, bet ji niekada netapo autonomine Stačiatikių Bažnyčia, kaip Latvijos, Estijos ar Suomijos Bažnyčios.

Tokie pat nepamatuoti ir tvirtinimai, kad Lietuvos valdžia laikė „svarbiu uždaviniu“ atskirti Lietuvos stačiatikių vyskupiją nuo Maskvos patriarchijos (p. 46, 232). Tikybų departamente buvo kuriami įvairiausi stačiatikių vyskupijos valdymo projektai, pvz., viename jų departamento direktorius kanauninkas Kazimieras Prapuolenis net siūlė apsieiti be vyskupo. Būta ir autokefalinės Stačiatikių Bažnyčios idėjos, bet tyrinėtojas turėtų susiorientuoti, kurios samprotavimus, projektus galima analizuoti realios politikos kontekste. Svarbiausia priežastis, dėl kurios arkivyskupas Eleuterijus 1923 m. atsidūrė Kaune, buvo jo kanoninė jurisdikcija okupuoto Vilniaus krašto stačiatikiams. Kaune gyveno lenkų ištremtas Vilniaus stačiatikių vyskupas, ir Užsienio reikalų ministerija nepraleisdavo progos pasauliui tai priminti. Lietuvos vyskupijos atskyrimo nuo Maskvos patriarchijos veiksmai būtų destabilizavę šį *status quo*, joks politikas Kaune iki 1939 m. rudens, t. y. Vilniaus atgavimo, negalėjo siekti apriboti stačiatikių vyskupo jurisdikciją faktinėmis Respublikos sienomis.

³ Žr.: *Голос Литовской Православной Епархии*, 1928, № 10/12, с. 98.

Svarbus kiekvienos Bažnyčios istorijos faktas – kiek buvo jos tikinčiųjų. Autoriai pateikia gausybę duomenų iš „Lietuvos gyventojai: Pirmojo 1923 m. rugsėjo 17 d. visuotinio gyventojų surašymo duomenys“ (Kaunas, 1924): kiek jų buvo apskrityse, lygina su rusų sentikių skaičiumi ir kt. (p. 82–91). Skaičiai, atspindintys stačiatikių bendruomenės tautinę sudėtį (žr. ir 4 diagramą), yra klaidingi. Rusų, lietuvių ir kitų tautybių stačiatikių procentas apskaičiuotas ne nuo visų stačiatikių, bet vien nuo Lietuvos piliečių. Taigi rusų procentas šioje bendruomenėje šoktelėjo nuo 78,6 iki 83,74%. Neaišku, kokiais skaičiais operuojama sudarant 5 diagramą: ar ir kitų šalių stačiatikių procentas faktiškai yra piliečių procentas?

Nekritiškai žiūrėdami į šaltinius, lygiaverčiai traktuodami gausybę to meto dokumentų, autoriai, atrodo, pasimetė tarp projektų, nebaigtų dokumentų apie stačiatikių vyskupiją. Antai aptikę „Lietuvos Stačiatikių Rytų Bažnyčios krikščionių dvasiškų reikalų valdymo statuto“ projektą teigė, kad jis „pradingo valstybinių įstaigų stalčiuose ir nebuvo praktiškai įgyvendintas“ (p. 71). Tačiau tokia griežta išvada nesutrukdė jiems parašyti gana svarbų skyrelį „Vyskupijos sanklodos pokyčiai 1923–1939 m.“, kuriame nurašomi minėto projekto fragmentai, tiesa, jau duodant nuorodas į jį kaip tikrą statutą. Tad kokia šio dokumento esmė – vienas projektų ar Bažnyčios statutas, leidžiantis istorikui korektiškai rekonstruoti įvairias stačiatikių vyskupijos valdymo grandis? Panašiai pagal statutą rekonstruodami stačiatikių ganytojų kursų veiklą autoriai nepastebėjo, kad šie kursai iš tiesų veikė ne dvejus (kaip fiksavo statutas ir rašoma p. 195), o trejus metus. Daug vietos knygoje skiriama diakonų ir psalmininkų parengimo nuostatomis, priimtoms 1936 m.: apie tai yra atskiras skyrelis, visas nuostatų tekstas skelbiamas 7 priede, nors „autoriams nepavyko nustatyti, kiek buvo parengta diakonų ir psalmininkų pagal minėtąsias egzaminų programas“ (p. 202). Tad ar apskritai pasinaudota šiomis nuostatomis, kokia jų prasmė? To paties galima paklausti ir apie kai kurias knygoje patalpintas iš archyvinių bylų nukopijuotas lenteles (pvz., 10, 11, 12-oji apie paskaitas ir pinigų panaudojimą ganytojų kursuose – paskelbti atsitiktiniai po ranka atsidūrę projektai, kurie neatspindi nei per trejus metus skaitytų paskaitų, nei realaus finansavimo).

Surinkę labai gausią informaciją apie stačiatikius, jų Bažnyčią tarpukariu, autoriai, mano supratimu, neįstengė jos korektiškai perskaityti. Tarpukario lietuvių spauda buvo labai tendencinga, ji atspindi katalikų visuomenės požiūrį į stačiatikius. Tuo tarpu autoriai ja remdamiesi rašo apie gana jautrius dalykus: stačiatikių šventikų politines pažiūras, rekonstruoja istorijos faktus. Pvz., teigiama, kad 1918–1920 m. stačiatikių šventikai Lietuvos valstybingumą laikė fikcija ir laukė senosios valdžios sugrįžimo (p. 104). Toks apibendrinantis teiginys grindžiamas vieno šventiko, Nikolajaus Savickio, žodžiais, pacituotais 1919 m. „Tiesos karde“. Ar šio šaltinio pakanka tokiam nepalankiam vertinimui ir ar jis patikimas? Kaip ir informacija iš „Suvalkiečio“ apie tai, kad Kybartų šventikas be tėvų sutikimo „perkrikštijo“ katalikę mergaitę (p. 114); juk taip formuojama nuomonė apie stačiatikybės agresyvumą. Šios bylos tyrimas parodė, kad mergaitė buvo pakrikštyta ne be tėvų žinios⁴. Rašant tokiais jautriais klausimais, kaip tautų ir religijų

⁴ Apie šios bylos tyrimą, kvotas plačiau žr.: *LCVA*, f. 391, ap. 4, b. 717.

santykiai, kaltinant mažumą neloyalumu, vertėtų pasverti kiekvieną žodį ir remtis tik būdingus reiškinius atspindinčiais šaltiniais.

Skubotą konspektų perrašymą į knygos tekstą rodo ir pateikiami priedai. Juose autoriai paskelbė 7 dokumentus. Vieni jų išversti iš rusų kalbos, kiti pateikiami „originalo“ kalba. Žodį „originalo“ tenka rašyti kabutėse, nes nuo originalo rašybos knygoje vartojama kalba gerokai skiriasi. Iki 1940 m. Lietuvos rusų spaudoje vartotas ikirevoliucinis raidynas (su lotyniška *и, ъ* žodžių gale, *ђ*) bei gramatika. „Originale“ liko tik *ѣ*. Be to, tik prie dviejų dokumentų nurodyta, iš kur skelbiama medžiaga yra paimta.

Baigiant atkreiptinas dėmesys į pastebėtas klaidas (suprantama, jos neišvengiamos didesnės apimties darbuose, bet viena yra riktai, kita – kompetencijos stoka):

P. 21 tvirtinama, kad XIX a. pabaigoje etninės Lietuvos teritorijoje veikė 4 stačiatikių vyskupijos: Vilniaus, Kauno, Gardino ir Suvalkų. Šio sakinio knygoje nebūtų autoriams pasidomėjus, kada ir kodėl jos išnyko. Mat čia veikė tik viena – Vilniaus – vyskupija (Gardino įsteigta 1900 m.). Įdomu, kad autorių nesutrikdė ir kiti neįtikėtini istoriografijos duomenys: pvz., remdamiesi istoriku Pranu Čepėnu rašo, kad 1900–1901 m. Lietuvoje veikė 37 stačiatikių parapijos (p. 21) ir kad XX a. pradžioje jas, Lietuvos stačiatikių parapijas, aptarnavo 2119 šventikų (p. 22).

P. 24 teigiama, kad „katalikai XIX a. buvo priversti klausytis savo mišių lenkų kalba“. Iki II Vatikano susirinkimo (1962 m.) mišios katalikų bažnyčiose laikytos lotynų kalba, tik pridėtinės pamaldos, pamokslai – nacionalinėmis kalbomis.

P. 34 teigiama, kad paskutinioji prieš Pirmąjį pasaulinį karą 1914 m. pastatyta Lebeiškių dvaro cerkvė. Tai nebuvo dvaro cerkvė, be to, ji pastatyta 1909 m.; p. 40 – kad Žemaičių Naumiesčio cerkvė pastatyta prieš Pirmąjį pasaulinį karą – ji nebuvo pastatyta, tik spėta supirkti statybinę medžiagą.

P. 43 „Каировская ведомость“ – turi būti клировая ведомость.

P. 47 teigiama, kad Patriarchijoje „teritoriniu požiūriu Lietuvos stačiatikių vyskupija nebuvo išskirta kaip vienetas, kurio ribos sutaptų su Lietuvos Respublikos sienomis“. 1928 m. Maskvos patriarchijos vadovas metropolitas Sergijus kaip tik atsiuntė „patvirtinimą“, kuriame rašė: „pagal bažnytinius kanonus Lietuvos Arkivyskupo jurisdikcija turi apimti visas stačiatikių parapijas, esančias Lietuvos Valstybės teritorijoje“⁵.

P. 52 Lenkijos metropolitas Georgijus (Jaroševskis) nužudytas ne 1925, bet 1924 m.

P. 52, 54, 185, 189 vietovardžių Pečiora, Žirovicai, Pružanai vardininko linknis, matyt, padarytas iš kilmininko: rašoma Pečiorskas, Žirovickas, Pruženskas.

P. 54 stačiatikių dvasinė seminarija Vilniuje veikė ne tik iki Pirmojo pasaulinio karo, bet ir tarpukariu, 1946–1947 m.

P. 56, 187 rašoma, kad Vilniaus stačiatikių arkivyskupas Tichonas (Belavinas) tapo Maskvos patriarchu – jis tapo patriarchu būdamas ne Vilniaus arkivyskupu, o Maskvos metropolitu.

P. 57 teigiama, kad „archijerėjus – aukščiausio rango stačiatikių dvasininkas“. O ką šioje Bažnyčioje veikia patriarchas?

⁵ *Žt.*: *Голос Литовской Православной Епархии*, 1928, № 6/7, c. 65–66.

P. 60 tvirtinama, kad „arkivyskupas Eleferijus buvo vienas iš nedaugelio aukščiausio rango Lenkijoje rezidavusių stačiatikių dvasininkų, kuris priešinosi galimai Lenkijos Stačiatikių Bažnyčios autokefalijai“ – iš 6 vyskupų tam nepritarė keturi: Gardino, Pinsko, Chelmo ir Vilniaus.

P. 108 rašoma, kad Kauno dekanato kunigų konferencijoje apsilankė 2 tūkst. stačiatikių. Ką jie galėjo ten veikti? Į tokias konferencijas pasauliečių pulkai nekviečiami.

P. 122, 151 tvirtinama, kad „Lietuvos vyriausybės įstatymais iš esmės likviduota Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios žemėvalda“. Bet juk 1940 m. sovietų valdžia vėl turėjo darbo ją likviduodama.

P. 127 samprotaujama, kad „Šiaulių byla [...] sukūrė kompensacijos [už nugriautas cerkves] siekio precedentą“, tačiau iki minimo „precedento“, t. y. 1933 m., kompensacijas jau buvo gavusios Tauragės, Mažeikių stačiatikių parapijos.

P. 131 minimas Surdegio bažnyčios „kuratorius kunigas V. Kiemešius“ – tai kuratas Vincentas Kemėšis.

P. 137, 140 klaidingai nurodoma, kad katalikų užimta Kalvarijos cerkvė buvo sugražinta stačiatikiams – ji liko katalikų parapijos žinioje, stačiatikiams niekuomet negražinta.

P. 138 tarp nugriautų cerkvių nurodoma Kazlų Rūdos – ten cerkvės niekuomet nebūta.

P. 140 į „atimtų“ cerkvių sąrašą nekorektiškai įrašytos buvusios katalikų bei unitų bažnyčios: Antalieptės, Aukštadvario, Bijutiškio, Kauno dominikonų, jėzuitų, pranciškonų, Pažaislio, Fredos, Kolainių, Padubysio, Vilūnų, Panevėžio, Ukmergės. Katalikų Bažnyčia susigražino XIX a. caro valdžios konfiskuotą nuosavybę.

P. 145 autoriai prisipažįsta, kad jiems nepavyko aptikti faktų, liudijančių apie įgyvendinimą stačiatikių vyskupijos „užmačios“, jog kiekviena parapija būtų aprūpinta nors minimaliu žemės kiekiu. – 1930 m. vyriausybė nutarė senoms parapijoms, turinčioms mažiau kaip 2 tūkst. narių, skirti iki 4 ha žemės⁶.

P. 147 teigiama, kad Antalieptėje 1749–1832 m. veikė bazilijonų vienuolynas, – ten būta basųjų karmelitų vienuolyno.

P. 154 teigiama, kad „Rusijos rubliai ir kapeikos cirkuliavo Lietuvoje iki lito įvedimo 1922 m.“ – cirkuliavo ostmarkės (auksinai).

P. 187 rašoma, kad vyskupas Eleuterijus Pirmojo pasaulinio karo metais „glaudėsi“ Dysnos miestelyje. – Dysnoje gyveno trumpai, kol ją okupavo vokiečiai. Karo metus praleido Maskvoje, pamaldas laikydavo Dono vienuolyne, į kurį buvo evakuotos Vilniaus šventųjų kankinių relikvijos.

P. 195 rašoma, kad V. Nedelskis buvo Paryžiaus stačiatikių teologijos instituto auklėtinis, – jis buvo to instituto profesorius.

Prieduose Nr. 4 ir 5, tarpukario Lietuvos stačiatikių dvasininkų sąrašuose, trūksta vienuolio Gerasimo (Novikovo), šventikų Josifo Marcinovskio, Gerasimo Vinogradovo, Viktoro Kurilovičiaus.

Regina Laukaitytė

⁶ Žemės reformos įstatymo pakeitimas, *Vyriausybės žinios*, 1930, Nr. 324, eil. 2218.